

Riktlinje för placering av barn

- i familjehem, annat enskilt hem,
stödboende, skyddat boende eller hem
för vård eller boende

Policy

Program

Plan

>Riktlinje

Regler

Innehåll

1. Inledning	5
<i>Bakgrund.....</i>	<i>5</i>
<i>Syfte</i>	<i>5</i>
<i>Rättskällor.....</i>	<i>6</i>
2. Rättsliga förutsättningar	7
<i>Barnets rättigheter.....</i>	<i>7</i>
<i>Närhet och identitet.....</i>	<i>7</i>
<i>Sammanhållet vårdansvar</i>	<i>8</i>
3. Placeringsformer	9
<i>Familjehem.....</i>	<i>9</i>
<i>Annat enskilt hem</i>	<i>10</i>
<i>Privatplacering i enskilt hem kräver medgivande</i>	<i>10</i>
<i>Stödboende</i>	<i>11</i>
<i>Skyddat boende.....</i>	<i>11</i>
<i>HVB (hem för vård och boende).....</i>	<i>12</i>
4. Inför placering	13
<i>Utredning enligt 11 kap. 1 och 2 §§ SoL och vårdplan</i>	<i>13</i>
<i>Placeringsbeslut och samtycke</i>	<i>13</i>
<i>Barns hälsa och skolgång.....</i>	<i>14</i>
5. Vårdens genomförande	15
<i>Genomförandeplan</i>	<i>15</i>
<i>Följa vården.....</i>	<i>15</i>
<i>Risker och missförhållanden</i>	<i>16</i>
<i>Råd, stöd, utbildning och annan hjälp till hemmet eller boendet</i>	<i>17</i>
<i>Umgänge.....</i>	<i>17</i>
<i>Hemlighållande av vistelseort, flyttningsförbud och utreseförbud.....</i>	<i>18</i>
<i>Stöd till föräldrar/vårdnadshavare med placerat barn</i>	<i>19</i>
<i>Föräldrars ersättningsskyldighet.....</i>	<i>19</i>
<i>Överflytt av placeringsärende till annan kommun.....</i>	<i>20</i>
6. Vårdens avslut och eftervård	21

<i>Planering och ansvar vid vårdens avslut</i>	<i>21</i>
<i>Upphörande av vård enligt Socialtjänstlagen (SoL)</i>	<i>21</i>
<i>Upphörande av vård enligt lag med särskilda bestämmelser om vård och unga (LVU) ..</i>	<i>22</i>
<i>Upphörande av vård enligt Lag (2024:79) om placering av barn i skyddat boende</i>	<i>22</i>
<i>Principen om återförening</i>	<i>22</i>
<i>När placerade barn blir myndiga</i>	<i>23</i>
<i>Vårdnadsöverflytt</i>	<i>23</i>
7. Placeringskostnader.....	25
<i>Grundutrustning.....</i>	<i>25</i>
<i>Extra utrustning</i>	<i>25</i>
<i>Ersättningar till familjehem</i>	<i>26</i>
Arvode.....	26
Omkostnader	26
Tilläggskostnader	26
Basutrustning i familjehem	27
Omständigheter som kan reducera arvodet och omkostnadsersättningen	27
Kompensation för inkomstbortfall.....	28
Försäkringar	28

1. Inledning

Bakgrund

Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda (6 kap 1,2 §§ FB, föräldrabalk (1949:348)).

När ett barns hälsa och utveckling riskeras genom att fortsatt bo i föräldrahemmet behöver socialtjänsten agera till barns skydd utifrån barnets bästa.

Ett beslut om vård utanför hemmet vilar på en utredning (11 kap. 1,2 §§ SoL, socialtjänstlag (2001:453)) av barnets förhållanden och vårdbehov. En placering av ett barn är många gånger ett trauma för både barn och föräldrar. Innan ett barn placeras ska det noggrant utredas om behoven kan tillgodoses via insatser på hemmaplan.

I de flesta fall ska en placering föregås av familjebehandlande eller individriktade insatser på hemmaplan. I första hand ska i sådana fall kommunens egna uppdragstagare eller utförare användas om de bedöms kunna tillgodose barnets behov.

I akuta situationer kan socialnämnden besluta om en omedelbar insats i form av placering utanför hemmet i samband med att utredning inleds.

I dessa riktlinjer avses med barn varje människa under 18 år. Placering av barn utanför hemmet kan i vissa fall fortgå upp till 21 år beroende på orsak till placeringen.

Riktlinjerna omfattar placeringar i familjehem, jourhem, annat enskilt hem, stödboende, skyddat boende och hem för vård eller boende (HVB) med stöd av socialtjänstlag (2001:453), SoL, eller lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52), LVU.

I Lekebergs kommun ska Inspektionen för vård och omsorg:s (IVO) placeringsstöd användas inför varje placering i stödboende eller HVB. I placeringsstödet framkommer bland annat information om eventuella brister som framkommit i IVO:s tillsyn under de senaste tre åren.

Syfte

Riktlinjer för placering av barn i familjehem, jourhem, annat enskilt hem, stödboende, skyddat boende och hem för vård eller boende syftar till att säkerställa en rättssäker handläggning, ett rättssäkert bemötande och likabehandling vid placeringar av barn. Riktlinjerna ska fungera som en vägledning och ge stöd i det praktiska arbetet avseende placeringar av barn utanför det egna hemmet.

Riktlinjerna ska bidra till en enhetlig hantering som garanterar likabehandling, likställighet och rättssäkerhet

Rättskällor

Riktlinjerna för placering av barn är utformade utifrån fyra huvudsakliga rättsliga källtyper; lagtext och annan författningstext, förarbeten, prejudikat/praxis och juridisk doktrin.

Lagar:

Socialtjänstlag (2001:253), SoL

Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52), LVU

Föräldrabalk (1949:381), FB

Socialtjänstförordning (2001:937), SoF

Förvaltningslag (2017:900), FL

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400), OsL

Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197), BK

Föreskrifter och allmänna råd:

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5)

Myndighetsinformation, kunskapsstöd och handböcker:

Placerade barn och unga - Handbok för socialtjänsten (Socialstyrelsen, 2023)

SAMS Samverkan socialtjänst skola- obruten skolgång för placerade barn och unga (Socialstyrelsen 2021)

2. Rättsliga förutsättningar

Barnets rättigheter

Enligt 6 kap. 1 § föräldrabalken (1949:348) har barn rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn ska behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.

Barnets rätt till omvårdnad innefattar att få både materiella och psykiska behov tillgodosedda. I barnets rätt till trygghet ligger bland annat att få leva under stabila förhållanden. Till en god vård och fostran hör att barnet får känna att det behövs och att barnet får pröva sin förmåga och utveckla sina inneboende resurser för att, efter hand, frigöra sig från sitt beroende av vårdnadshavarna.

Barn som placeras i familjehem, annat enskilt hem, stödboende, skyddat boende eller HVB ska ges möjlighet till delaktighet och har rätt till information, rätt att komma till tals, att bli lyssnade på och rätt till inflytande gällande sin situation utifrån ålder och mognad.

I enlighet med barnkonventionen (Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter) ska alla barn informeras om sina rättigheter. Detta innebär en ovillkorlig skyldighet för socialtjänsten att se till att barnet får information på ett sätt som barnet kan ta till sig, utifrån ålder och mognad.

Barn ska om möjligt vara delaktiga i hela handläggningsprocessen. Dokumentation ska finnas gällande hur, när och vilken information barnet fått under hela processen. Barnet har rätt att få information om vad socialtjänsten bedömt är skadligt för barnet i hemförhållandena och varför denne placeras utanför hemmet.

Barns bästa ska alltid beaktas i socialtjänstens arbete i stort. Vid åtgärder som rör vård- och behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande (Socialtjänstlag (2001:453) 1 kap 2§).

Närhet och identitet

När ett barn placeras ska det enligt 6 kap. 5 § SoL (Lag 2001:453) alltid i första hand övervägas om barnet kan tas omhand av en anhörig eller annan närstående, förutsatt att det är till barnets bästa (anhörigprincipen).

Närhetsprincipen i sociallagstiftningen innebär att en placering nära hemmet ska eftersträvas för att barnets eller den unges kontakt med den ursprungliga miljön inte ska brytas.

Lagens krav på samhörighet och kontakt med hemmiljön handlar inte bara om geografisk närhet (närhetsprincipen). Det kan också vara viktigt att barn och unga får möjlighet att utveckla sin kulturella identitet. De kan till exempel behöva stöd att lära sig och utveckla sitt minoritetsspråk.

Det finns situationer som motiverar avsteg från närhetsprincipen. Det kan vara vid behov av umgängesbergränsningar, hemlighållande av vistelseort, eller när barnets behov av trygghet och säkerhet motiverar det. Det är också aktuellt om föräldrarna på grund av psykisk störning eller grava missbruksproblem kommer att störa vården.

Sammanhållet vårdansvar

Det sammanhållna vårdansvaret enligt 2 a kap. 4 § SoL (Lag 2001:453) innebär att den kommun som placerat ett barn i ett familjehem, annat enskilt hem, stödboende, skyddat boende eller HVB i en annan kommun har ansvaret för de ytterligare stöd- och hjälpinsatser som kan bli aktuella under placeringstiden.

Den placerande kommunen ska verka för att det placerade barnet får den utbildning det har rätt till enligt skollagen. I placeringskommunens ansvar ingår att bekosta de särskilda insatser som inte är pedagogiska och som ett barn kan behöva för att kunna delta i förskoleverksamhet och motsvarande. Detta avser även särskilda insatser för att barnet ska kunna ha en fungerande skolgång i vistelsekommunen.

För att kunna bedöma detta behov är det viktigt att utredande socialsekreterare innan placering utreder om barnet behöver sådant stöd vid skolgång i placeringskommunen. En pedagogisk utredning innan placering är av vikt även för att kunna ta ställning till och planera för eventuellt stöd innan barnet påbörjar skolgång i vistelsekommunen (Sveriges kommuner och regioner, SKR, cirkulär 16:2).

Placeringskommunens kostnadsansvar gäller endast insatser som har sin grund i sociala skäl. Behöver barnet särskilda insatser av pedagogiska skäl ska det bekostas av vistelsekommunen.

Familjehemmets kommun (vistelsekommun) kan bistå placeringskommunen vid handläggning (Lag 2001:453) i akuta skeden.

Om ärendet överflyttas till en annan kommun upphör placeringskommunens ansvar.

3. Placeringsformer

Socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem, annat enskilt hem, stödboende för unga 16-20 år, skyddat boende eller hem för vård eller boende (HVB). Vid placering utanför hemmet ska en bedömning göras gällande vilken form av placering som bäst tillgodoser det enskilda barnets behov.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård. Vården bör oftast utformas så att den främjar barnets samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön.

Familjehem

Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran (eller vuxna för vård och omvårdnad) och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt (3 kap. 2 § socialtjänstförordningen, SoF).

Socialtjänsten får inte lämna medgivande eller fatta beslut om vård utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av nämnden (6 kap. 6 § första och andra 2 st SoL).

Vid familjehemsplacering ska i första hand övervägas om barnet kan placeras hos en anhörig eller annan närstående. Bestämmelserna om barnets bästa ska dock alltid iakttas. Placering bör ske så nära hemorten som möjligt i det enskilda fallet. Vid val av familjehemsplacering bör vårdnadshavarens grundläggande värderingar vad gäller religion, människosyn, livsvärden med mera så långt som möjligt respekteras. Vid val av familjehem till barn med bakgrund i annat land än Sverige ska särskilda ansträngningar göras för att barnet ska kunna behålla sitt språk och sin etniska identitet.

Det är ofta gynnsamt för barnet om föräldrarna kan godkänna valet av familjehem. I de fall då vårdnadshavarens värderingar är anledning till att barnet ska vårdas med stöd av LVU kan det dock, med hänsyn till syftet med vården, vara nödvändigt att åsidosätta föräldrarnas inställning. Huvudprincipen ska vara att syskon inte ska skiljas åt vid familjehemsplacering. Barnet ska kunna hålla kontakt med anhöriga och andra närstående. Kontakten ska ha en omfattning som är anpassad till barnets behov.

Flyktningbarn utan vårdnadshavare i Sverige ska behandlas som andra barn som behöver vård utom det egna hemmet. Även om barnet på föräldrars inrådan bor hos släktingar som bor i Sverige ska sedvanlig familjehemsutredning företas och beslut om placering fattas.

Om barnet omgående behöver placeras utanför det egna hemmet har socialtjänsten inte alltid hunnit utreda barnets behov tillräckligt för att kunna matcha det med ett familjehem. Det kan också saknas tillgång till ett familjehem

som motsvarar barnets behov. Vid behov kan ett barn placeras tillfälligt och kortvarigt i en familj. Begreppet ”stadigvarande vård och fostran” är centralt för vilka regler som blir tillämpliga vid en placering av ett barn eller en ung person. Det finns ingen bestämd tidsgräns för vad som ska betraktas som ”stadigvarande”.

I vissa fall placeras barn i familjehem som får konsulentstöd, så kallad förstärkt familjehemsvård. Genom det nära stödet till familjehemmet kan det ibland vara ett alternativ till placering i HVB för barn i behov av särskilt stöd. Även vad gäller konsultstödda familjehem så ska socialnämnden utreda det tilltänkta familjehemmet. Avtal ska skrivas både med konsultföretaget och familjehemmet. Av avtalen ska framgå att konsulentstödet ska kunna avslutas utifrån socialnämndens behovsbedömning inom max 2 år efter avtalets tecknande. Socialnämnden ska då kunna ingå ett nytt avtal direkt med familjehemmet.

Med hänsyn till kontinuitetsprincipen som bland annat rör långvariga relationer med trygga vuxna kan en placering i familjehem vara att föredra.

Familjehemsplaceringen kan vid komplexa ärenden kompletteras med andra behandlande insatser.

Annat enskilt hem

Med enskilt hem avses en familj eller enskild person. Det enskilda hemmet kan vara utrett och godkänt som familjehem, jourhem eller utifrån andra omständigheter bedömas som lämpligt att ta emot ett barn för placering.

Ett ’annat enskilt hem’ (än familjehem eller jourhem) kan vara en del av barnets nätverk där barnet tillfälligt placeras i avvaktan på en placering i familjehem eller HVB. Den tillfälliga placeringen kan också göras i avvaktan på att det enskilda hemmet utreds som familjehem. En placering i annat enskilt hem (än familjehem och jourhem) kan också göras stadigvarande.

Privatplacering i enskilt hem kräver medgivande

Socialnämnden kan genom en så kallad ’privatplacering’ medverka till att ett barn får bo stadigvarande hos en annan familj, utan att det är fråga om en placering i familjehem.

Privatplacering är ingen placeringsform, utan en överenskommelse mellan vårdnadshavaren och det aktuella hemmet.

Ett barn får inte utan socialnämndens medgivande tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne. Krav på medgivande för så kallade privatplaceringar gäller barn upp till 18 års ålder. Den som åsidosätter socialnämndens medgivande kan bli ålagd att betala böter enligt 16 kap. 6 § 2 p. SoL.

En privatplacering ska övervägas var sjätte månad.

Medgivande krävs inte när barnet flyttar till en förälder som inte är vårdnadshavare när vårdnadshavaren har godkänt det, eller till någon annan som har vårdnaden om barnet. Medgivande är inte heller nödvändigt när det gäller ungdomar i de övre åldersskikten som lämnar föräldrahemmet för att bo hos andra, till exempel studera på annan ort, eftersom det i de fallen inte är fråga om att barnen får stadigvarande vård och fostran i det nya hemmet.

Stödboende

Med ett stödboende avses en verksamhet som tar emot barn i åldern 16-20 år i ett eget boende med individanpassat stöd (3 kap. 1 a § Socialtjänstförordning (2001:937) SoF).

Stödboende är en placeringsform för barn och unga som bedöms kunna bo i ett eget boende med anpassat stöd och som inte har behov av sådana vård- och behandlingsformer som motiverar en placering i HVB. De är också så pass mogna och självständiga att en familjehemspacering inte bedöms lämplig.

Barn i åldern 16-17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl (prop. 2015/16:43 s.38-39).

Skyddat boende

Skyddat boende är en tillfällig boendeinsats till vuxna, och eventuellt medföljande barn, som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp.

Om en vårdnadshavare beviljas skyddat boende enligt socialtjänstlagen (2001:453) och det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas, får även barnet beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren.

Insatsen får beviljas endast om den vårdnadshavare som barnet placeras med är myndig och samtycker till insatsen.

Socialnämnden får bevilja ett barn en omedelbar insats i form av skyddat boende.

Socialnämnden beslutar om var barnet ska placeras och om hur insatsen i övrigt ska genomföras.

När ett barn har beviljats skyddat boende utifrån beslut från förvaltningsrätten eller en omedelbar sådan insats får den vårdnadshavare som barnet placeras tillsammans med ensam bestämma om en hälsoundersökning enligt lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet, insatser i öppna former enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) med anledning av insatsen skyddat boende, och val och byte av skolenhet eller förskoleenhet med anledning av placeringen.

HVB (hem för vård och boende)

Med hem för vård eller boende (HVB) avses ett hem som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Verksamheten bedrivs yrkesmässigt (3 kap. 1 § första st SoF). HVB används då familjehemsvård inte tillgodoser barnets vårdbehov.

Vid placering på institution ska barnets behov matchas mot institutionens behandlingskompetens. En bedömning om matchning ska dokumenteras skriftligt i barnets journal. Institutionens geografiska placering ska i första hand vara i närområdet om det inte föreligger särskilda skäl som talar emot i det enskilda ärendet.

För tvångsvård av unga som av någon orsak som anges i 3 § LVU behöver stå under särskilt noggrann tillsyn finns särskilda ungdomshem, som Statens institutionsstyrelse (SiS) ansvarar för. Även barn som vårdas med stöd av 2§ LVU (Lag 1990:52) eller som vårdas med stöd av socialtjänstlagen (Lag 2001:453) kan vara inskrivna där.

De särskilda ungdomshemmen tar också emot ungdomar med stöd av lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU (Lag 1998:603). Ungdomar som begår allvarliga brott när de är i åldern 15-17 år blir oftast dömda till sluten ungdomsvård i stället för till fängelse. Det är ett tidsbestämt straff som ungdomarna avtjänar på speciella avdelningar på SiS särskilda ungdomshem. Socialtjänsten har det övergripande ansvaret för ungdomarna. Efter samråd med socialtjänsten bestämmer SiS till vilket ungdomshem den dömde ska komma och hur man ska planera och genomföra verkställigheten.

Institutionsplacering bör beviljas vid de tillfällen då barnets behov av skydd är så stort att det finns behov av personal dygnet runt.

4. Inför placering

Utredning enligt 11 kap. 1 och 2 §§ SoL och vårdplan

Ett beslut om vård utanför hemmet vilar på en utredning av barnets förhållanden och vårdbehov enligt 11 kap.1,2 §§ SoL. Bedömningar i utredningen ska grunda sig på forskning och evidensbaserad kunskap om barns behov.

När någon behöver vårdas i ett familjehem, annat enskilt hem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende ska en vårdplan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (11 kap 3§ SoL).

Krav att upprätta en vårdplan gäller både inför placeringar enligt SoL och LVU. Syftet är att klargöra målen med vården, utifrån det enskilda barnets behov.

Vårdplanen som ska så långt som möjligt upprättas i samråd med vårdnadshavare och barnet eller den unge själv, beroende på ålder och mognad, och ska finnas senast samma dag placeringen genomförs.

Vårdplanen måste, så långt det är möjligt, kunna förstås i alla delar av de som berörs av den. Vårdnadshavaren och den som fyllt femton år bör underteckna vårdplanen så att det klart framgår att de tagit del av den och om de samtyckt till den eller inte.

En vårdplan som gäller ett barn ska revideras senast när barnet har varit placerat i två år. Vårdplanen ska vid denna tidpunkt, om det inte möter särskilda hinder, särskilt avse barnets långsiktiga boende. Därefter ska vårdplanen revideras vid behov (11 kap 3§ SoL).

Det finns inget krav i lagen på att det ska finnas en vårdplan (eller en genomförandeplan) vid jourhemsplacering eller placering tillfälligt i annat enskilt hem. Omständigheterna i det enskilda fallet kan dock motivera såväl vårdplan som genomförandeplan. Om jourhemsplaceringen exempelvis görs i avvaktan på en placering i familjehem eller HVB krävs en vårdplan inför nämndens vårdbeslut.

Placeringsbeslut och samtycke

Insatser inom socialtjänsten för barn ska göras i samförstånd med barnet och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453). Insatserna ska präglas av respekt för barnets människovärde och integritet. Det innebär att socialtjänsten måste vara lyhörd för vårdnadshavarens och barnets önskemål. Föräldrar och barn ska ges den information om HVB, stödboende eller familjehem som behövs för att de ska kunna ta ställning till tilltänkt vård.

Ifall behövlig vård inte kan ges med samtycke av den eller de som har vårdnaden om honom eller henne och, när barnet har fyllt 15 år, av honom eller henne själv ska barnet beredas vård med stöd av LVU (2022:664). Vid beslut enligt denna lag ska vad som är bäst för den unge vara avgörande.

Om det inte går att hitta en lösning i samförstånd kring vårdbehov och val av hem saknas i princip förutsättningar för en frivillig placering.

Barns hälsa och skolgång

Barn och unga som placeras har generellt en sämre hälsa än andra barn. Enligt *Lag (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet* ska socialtjänsten underrätta regionen om att ett barn ska placeras för att barnet ska få en hälsoundersökning.

En överenskommelse om hur detta går till, samt hur samverkan om barnets hälsa ska ske under placeringstiden, finns mellan Region Örebro län och länets kommuner. Överenskommelsen omfattar barn och unga 0 år till och med 20 år från placeringstillfället och under hela placeringstiden.

Placerade barn och unga har rätt till samma utbildning och skolgång som andra barn. Därför ska skolgången då det är möjligt vara obruten, alltså börja i nära anslutning till placeringen. I detta krävs samverkan mellan den tidigare skolan, socialtjänsten och den nya skolan. Skolgången ska vara anpassad efter elevens kunskapsnivå och förmåga. Ett stöd för att åstadkomma detta är SAMS, Samverkan socialtjänst skola – obruten skola för placerade barn och unga.

Vårdansvarig handläggare ska underrätta rektor om att barnet flyttar. Kontakt ska även tas med rektor, och eventuellt skolsköterska, i den förskola eller skola där barnet ska skrivas in när det är nödvändigt att skolan känner till förutsättningarna för placeringen. Detta kan ske med stöd av 10 kap. 2 § Offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

5. Vårdens genomförande

Genomförandeplan

För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende, stödboende, skyddat boende eller familjehem ska en genomförandeplan upprättas över hur vården ska genomföras (11 kap 3§ SoL). Genomförandeplanen utgår från de mål som formulerats i vårdplanen och beskriver hur dessa ska uppnås.

Genomförandeplanen upprättas i samband med att barnet eller den unge placeras, och revideras i samband med övervägande/omprövning av vården.

Vid en familjehemsplacering eller placering i annat enskilt hem formuleras genomförandeplanen av ansvarig barnhandläggare. Vid en placering på institution formuleras plan för genomförande av verksamheten.

Det finns inget krav i lagen på att det ska finnas en genomförandeplan (eller vårdplan) vid jourhemsplacering eller placering tillfälligt i annat enskilt hem. Omständigheterna i det enskilda fallet kan dock motivera såväl vårdplan som genomförandeplan.

Det kan också finnas skäl att upprätta en genomförandeplan om den tillfälliga placeringen, utan att det var planerat, drar ut på tiden.

Följa vården

När barnet placeras i familjehem, stödboende, skyddat boende eller HVB ska en socialsekreterare utses för barnet eller den unge. Barnet ska ha aktuella kontaktuppgifter till socialsekreteraren. Rollen som barnets socialsekreterare innebär att handla i dennes intresse och att vara uppmärksam på dennes behov av kompletterande insatser. En god relation till det placerade barnet är betydelsefull för att kunna se hur barnet har det och upptäcka eventuella missförhållanden.

I såväl SoL (Lag 2001:453) som LVU (Lag 1990:52) stadgas socialnämndens skyldighet att noga följa vården. Nämndens företrädare ska regelbundet besöka placerade barn och ha personlig kontakt med barnen själva. Nämndens tillsyn får inte inskränka sig till andrahandsuppgifter om barnet.

Barnet bör få möjlighet att träffa och samtala enskilt med sin socialsekreterare minst fyra gånger per år. Det kan ske på plats som barnet föredrar. Besöken planeras och anpassas utifrån det enskilda barnets behov, som kan se olika ut över tid. För att kunna göra bedömningar av barnets utveckling och behov ska ansvarig handläggare samtala enskilt med barnet och observera barnet i familjehemsmiljön. Besöken ska ske så ofta att nämndens representant om möjligt blir en känd person som barnet självt kan vända sig till med förtroende.

Tätare besök behöver göras i början av vårdtiden, vid kriser eller vid speciellt komplicerade situationer. Föräldrarna ska alltid ges tillfälle att träffa

familjehemsföräldrarna innan flytt sker. Föräldrar till familjehemsplacerade barn ska alltid erbjudas ett eget stöd i samband med att barnet familjehem placeras.

Socialnämnden ska återkommande följa upp om vården fortfarande behövs. Det sker genom övervägande eller omprövning, minst var sjätte månad.

Om ett barn är placerat enligt SoL eller enligt 2 § LVU (omsorgsbrister) ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om den vård som barnet får fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. Det innebär att socialsekreteraren rapporterar till socialnämnden om barnets situation och utvecklingen av vården. Ett övervägande innebär inte att vården formellt omprövas, utan fungerar som en information till nämnden. Det gäller även så kallade privatplaceringar.

Om placeringen sker enligt 3 § LVU (barnets beteende) ska socialnämnden ompröva vården av den unge inom sex månader från det att placeringen verkställdes. Det betyder att socialnämnden ska fatta ett nytt beslut om placering. Därefter ska vården prövas löpande inom sex månader från den senaste prövningen. Beslut om fortsatt vård enligt 3§ LVU är överklagningsbart.

Om barnet eller den unge vårdas med stöd av både 2 och 3 §§ LVU ska vården både övervägas och omprövas.

Om ett barn är placerat i ett skyddat boende, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om insatsen ska fortsätta.

Risker och missförhållanden

Socialtjänsten ska enligt 3 kap. 3 a § SoL (Lag 2001:453) ha rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda missförhållanden i verksamhet som rör barn och unga.

När en anmälan inkommer som rör barn eller unga ska socialtjänsten genast göra en bedömning av om barnet är i behov av omedelbart skydd. Om socialnämnden får kännedom om något i barnets förhållanden som kan innebära att nämnden behöver vidta någon åtgärd ska nämnden inleda en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL (Lag 2001:453). Detta gäller också om barnet är placerat i familjehem, annat enskilt hem, jourhem, stödboende, skyddat boende eller HVB. Barnets vårdnadshavare ska, om inte särskilda skäl talar mot det, genast underrättas om att en utredning har inletts och skälen till det.

Om nämnden genom anmälan eller på annat sätt får veta att förhållandena i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende misstänks vara otillfredsställande, ska nämnden omedelbart ta initiativ till att utredning inleds. Om barnet antas fara illa ska nämnden omedelbart ingripa till barnets skydd.

Familjehemmet ska alltid underrättas om vilka anmärkningar som kommit till socialtjänstens kännedom. Det kan finnas skäl att avvakta med underrättelse om anmärkningarnas innehåll, till exempel vid pågående polisutredning. Om det visar sig att anmälan saknar grund behöver inte vårdnadshavaren informeras om

anmälan. Dokumentationen förvaras då i familjehemmets personakt. Om det däremot framkommer uppgifter som påverkar barnets förhållanden, ska vårdnadshavaren informeras om resultatet av utredningen och beslut. Dessa uppgifter ska också dokumenteras och tillföras barnets akt.

Råd, stöd, utbildning och annan hjälp till hemmet eller boendet

Socialtjänsten ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende lämna vårdgivare råd, stöd och annan hjälp som de behöver (6 kap. 7 a § SoL). Vårdgivarna har till uppgift och skyldighet att följa upprättad genomförandeplan.

Oavsett placeringsform är det angeläget att få till stånd ett väl fungerande samarbete mellan alla aktörer i frågor som rör själva vården, barnets umgänge med vårdnadshavare, skolgång och hälsa. Det är viktigt att samarbetet präglas av respekt för varandras roller och uppgifter.

Socialtjänsten ska tillhandahålla den utbildning som behövs för nya familjehem eller jourhem (6 kap. 6 c § SoL). Alla familjehem ska genomgå grundutbildningen "Ett hem att växa i". Utbildningen riktar sig till alla typer av familjehem och jourhem. Stöd och handledning ska anpassas efter uppdragets svårighetsgrad och familjehemmets kompetens. Socialnämnden ska inte acceptera att jour- och familjehem undandrar sig regelbundet stöd och handledning från socialnämnden. Det är vid dessa tillfällen som socialtjänsten kan försäkra sig om att vården följer uppgjord plan och att familjehemmets kompetens motsvarar uppdragets art.

Familjehemmet har rätt till regelbundet stöd i sitt uppdrag genom socialtjänsten. Stöd och handledning ska anpassas efter uppdragets svårighetsgrad och familjehemmets kompetens och erfarenhet av liknande uppdrag.

Umgänge

Socialtjänsten ska aktivt medverka till att barnet kan upprätthålla kontakten med sina anhöriga och andra närstående (6 kap. 1 § SoL). Utformning av kontakt eller umgänge bör tydligt klargöras i genomförandeplanen och utarbetas efter barnets bästa. Det faktum att en förälder inte uttryckligen begär hjälp i umgängesfrågan fråntar inte socialtjänsten detta ansvar. Vid frivilliga placeringar spelar vårdnadshavarens inställning stor roll för hur umgänget utformas. Finns det inte ett samförstånd i stort kring umgängets omfattning och utformning saknas i princip förutsättningar för en frivillig placering.

Föräldrarnas möjligheter att upprätthålla kontakten med barnet får inte begränsas av ekonomiska förhållanden. Socialnämnden har ett särskilt lagreglerat ansvar för att återföreningen förbereds och genomförs väl. Aktivt arbete med att stimulera umgänget under vårdtiden är ett led i denna strävan. Även om en återförening ter sig omöjlig kvarstår barnets rätt till kontakt med föräldrarna.

Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vård enligt LVU kan umgänget av socialnämnden regleras utifrån beslut enligt 14 § LVU. Socialnämnden ska minst en gång var tredje månad överväga om ett sådant beslut fortfarande behövs.

Beslut kan fattas om uppmaning till drogtest för vårdnadshavare eller förälder inför umgänge vid vård med stöd av 2 § LVU (32a§ LVU).

Hemlighållande av vistelseort, flyttningsförbud och utreseförbud

Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vård enligt LVU (Lag 1990:52) kan beslut fattas om att den unges vistelseort inte ska röjas för föräldrar eller vårdnadshavare (14 § andra st LVU). Socialnämnden ska minst en gång var tredje månad överväga om ett sådant beslut fortfarande behövs.

När det gäller barn i skyddat boende (Lag 2024:79) och det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med insatsen, får socialnämnden besluta att barnets vistelseort ska hållas hemlig för den vårdnadshavare som barnet inte är placerat tillsammans med samt hur barnets umgänge med den vårdnadshavaren ska utövas. För barn i skyddat boende ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om ett beslut gällande hemlighållande av vistelseort eller begränsning av umgänge fortfarande behövs.

Socialnämnden får besluta om tillfälligt flyttningsförbud, om det är sannolikt att ett flyttningsförbud behövs, och rättens beslut om flyttningsförbud inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling. Ett flyttningsförbud innebär att vårdnadshavare förbjuds att ta barnet från ett familjehem om det finns en påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas om han eller hon skiljs från hemmet. Beslutet ska underställas förvaltningsrätten. Om förvaltningsrätten fastställer ett beslut om tillfälligt flyttningsförbud, skall socialnämnden inom två veckor från dagen för förvaltningsrättens beslut ansöka om flyttningsförbud. Förbudet ska upphävas av socialtjänsten så snart det inte längre behövs. Socialnämnden ska minst en gång var tredje månad överväga om ett sådant beslut fortfarande behövs.

Det är obligatoriskt att överväga flyttningsförbud vid upphörande av vård av barn i familjehem.

Flyttningsförbud kan endast tillämpas vid placering i ett annat enskilt hem än det egna. Reglerna kan alltså inte tillämpas om barnet vårdas i ett HVB eller får en insats i form av stödboende. Eftersom flyttningsförbud endast kan tillämpas vid placering för stadigvarande vård och fostran kan reglerna inte heller tillämpas vid placering i jourhem.

Om det finns en påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas, ska han eller hon förbjudas att lämna Sverige (utreseförbud). Socialnämnden kan fatta beslut om tillfälligt utreseförbud som därefter ska

underställas förvaltningsrätten (31d§ LVU). Ansökan om utreseförbud ska göras inom fyra veckor från det att ett tillfälligt utreseförbud fastställts av förvaltningsrätten.

Stöd till föräldrar/vårdnadshavare med placerat barn

Föräldrar och barn ska ges den information om HVB, stödboende eller familjehem som behövs för att de ska kunna ta ställning till tilltänkt vård. Vårdnadshavaren, och barnet om det fyllt 15 år, har som part i ärendet i regel rätt att ta del av en familjehemsutredning som är en del av det samlade beslutsunderlaget. Även barn som är yngre än 15 år kan med hänsyn tagen till ålder och mognad informeras om innehållet i familjehemsutredningen. Om barnets vistelseort ska hemlighållas för vårdnadshavarna kan familjehemsutredningen inte delges. Föräldrarna ska, om det inte är olämpligt eller vid akut placering, ges tillfälle att se HVB eller stödboendet, eller träffa familjehemsföräldrarna före placeringen av barnet

Socialnämnden ska lämna vårdnadshavare och föräldrar till barn som placerats utanför hemmet råd, stöd och annan hjälp som de behöver (6 kap. 7 § punkt 4 SoL). Det är barnets behov som ska vara utgångspunkten. Stöd till föräldrarna avlastar barnet ansvar och gynnar barnets identitetsutveckling.

Föräldrars ersättningsskyldighet

I 7 kap 1 § Föräldrabalken regleras föräldrars underhållsskyldighet för sina barn. Föräldrar är försörjningsskyldiga till dess barnet fyller 18 år eller så länge barnet går i skola, dock längst till barnet fyller 21 år.

Den som är förälder till ett barn som är placerat på ett HVB (hem för vård eller boende), i ett familjehem eller liknande, är skyldig att bidra till kostnaden för placeringen (8 kap. 1 § andra stycket SoL). Det gäller både för placeringar enligt Socialtjänstlagen (SoL) och enligt Lagen om vård av unga (LVU).

Ersättningsskyldigheten gäller oberoende om föräldern är vårdnadshavare för barnet eller inte. Beräkningen ska göras för vardera förälder, även om de bor tillsammans.

Föräldrar är skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader när ett barn under 18 år får vård utanför det egna hemmet.

Hur mycket föräldern ska betala beror på årsinkomst och antal barn.

Det belopp som var och en av föräldrarna ska bidra med får inte överstiga det som motsvarar högsta underhållstödsbeloppet.

Den som är i regel förälder som står för kostnaderna för de resor som han eller hon gör för att träffa barnet. Om föräldern inte har råd ska i första hand kontakt tas med handläggare för ekonomiskt bistånd.

Föräldrarna ska få ett skriftligt beslut där det framgår enligt vilket lagrum kravet sker samt det belopp som ska betalas och hur betalningen ska ske. Nämndens beslut om vad en förälder ska betala är inte möjligt att överklaga med förvaltningsbesvär.

Överflytt av placeringsärende till annan kommun

Ett ärende som avser vård eller någon annan åtgärd i fråga om en enskild person kan flyttas över till en annan kommun (2 a kap. 10 § SoL).

En kommun som anser att ett ärende ska flyttas över ska begära det hos den andra kommunen. En begäran enligt andra stycket ska vara skriftlig. Den andra kommunen ska skriftligen och utan dröjsmål meddela sin inställning.

Ärendet ska flyttas över om den som berörs av ärendet har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt.

Om berörda kommuner inte är överens om att flytta över ärendet eller om den andra kommunen inte har svarat skriftligt inom en månad, får den kommun som har begärt överflyttning ansöka om överflyttning hos IVO (Inspektionen för vård och omsorg) enligt 2 a kap. 11 § SoL.

6. Vårdens avslut och eftervård

Planering och ansvar vid vårdens avslut

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att värna kontinuitet i vården från förberedelser till utslussning och eftervård.

Enligt 7 kap. 3 § SOSFS 2012:11 bör genomförandeplanen i god tid innan vården upphör kompletteras med uppgifter om hur barnet eller den unge ska förberedas för tiden efter att placeringen i familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende har avslutats.

Vid avslut av vård är det viktigt att socialnämnden med framförhållning, gärna ett år i förväg, planerar och vidtar åtgärder för att underlätta för barnet eller den unge att återvända hem eller flytta till eget boende.

Ansvar för att tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet har upphört omfattar alla barn och unga, oberoende av ålder, som har varit placerade i familjehem, stödboende eller HVB (eftervård). Ansvar ligger enligt det sammanhållna vårdansvaret hos placerande nämnd.

Det är i första hand placeringskommunen som initialt har ansvaret för att tillgodose barns behov av särskilt stöd efter avslutad placering. Hur länge placeringskommunen ska ha kvar sitt ansvar får bestämmas från fall till fall, med utgångspunkt från nu gällande bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan bosättningskommun och vistelsekommun.

Om barnet efter placeringen ska återvända till det egna hemmet, bör nämnden tillgodose vårdnadshavarens behov av stöd i föräldrarollen.

Det är obligatoriskt att överväga flyttningsförbud vid upphörande av vård av barn i familjehem (6 kap 8a§ SoL, 13b§ LVU).

Upphörande av vård enligt Socialtjänstlagen (SoL)

Vård enligt SoL bygger på frivillighet och upphör vanligtvis i samförstånd mellan barnet (kopplat till barnets ålder och mognad), vårdnadshavaren och socialtjänsten.

Socialnämnden är skyldig att minst var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs. Vården ska avbrytas om behovet av vård har upphört.

Vården ska även upphöra om vårdnadshavaren eller barnet, om denne fyllt 15 år, begär det. Om socialnämnden bedömer att det finns en påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas om denne flyttar hem igen kan det bli aktuellt att överväga om det finns förutsättningar för vård enligt LVU.

Om det fortfarande finns ett vårdbehov när barnet fyller 18 år, ansöker den unge om bistånd och ett nytt beslut om den fortsatta vården fattas. Se nedan.

Upphörande av vård enligt lag med särskilda bestämmelser om vård och unga (LVU)

Vård som ges med stöd av LVU ska upphöra när den inte längre behövs. Vård med stöd av 2 § LVU, ska upphöra senast när barnet fyller 18 år. Vård enligt 2 § LVU får inte upphöra förrän omständigheterna har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt (21§ LVU). Socialnämnden kan besluta om att uppmana vårdnadshavare till drogtest inför prövning av om vård med stöd av 2 § LVU ska upphöra (32b§ LVU).

Vård som har beslutats med stöd av 3 § LVU, ska upphöra senast när den unge fyller 21 år. Till skillnad från vård enligt 2 § LVU upphör inte vården då den unge fyller 18 år om behovet av vård enligt LVU kvarstår.

Socialnämnden är skyldig att minst var sjätte månad ompröva vården. Vården ska avbrytas om behovet av vård har upphört.

Inför att vården ska upphöra är socialnämnden skyldig att noga förbereda barnets återförening med förälder/föräldrar. Om det fortfarande finns ett vårdbehov när barnet fyller 18 år kan den unge ansöka om fortsatt vård utanför eget hem. I sådana situationer fattas ett nytt beslut om den fortsatta vården enligt SoL.

Om vårdnadshavaren eller barnet, om denne fyllt 15 år, begär att vård enligt LVU ska upphöra utreds frågan enligt 11 kap 1 § SoL.

Det är obligatoriskt att följa upp barnets situation när tvångsvården upphör och barnet är under 18 år (21b§ LVU).

Upphörande av vård enligt Lag (2024:79) om placering av barn i skyddat boende

Om ett barn är placerat i ett skyddat boende enligt Lag (2024:79) om placering av barn i skyddat boende ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om insatsen ska fortsätta.

När det inte längre finns skäl för en insats enligt 3 kap., ska socialnämnden besluta att den ska upphöra.

Principen om återförening

Utgångspunkten när ett barn placeras utan för hemmet utan sina föräldrar är att barnet ska återförenas med sina föräldrar så fort målet med insatsen är uppnått.

Förhållandena i ett enskilt fall kan dock vara sådana, att en återförening inte bedöms vara till barnets bästa.

En uttalad begränsning i principen om återförening har gjorts genom lagbestämmelsen om överflyttning av vårdnaden till familjehemsföräldrar. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att barnets bästa, utifrån barnets behov av en stabil och trygg uppväxt tas tillvara när barnet har vistats lång tid i ett familjehem och fått en anknytning till familjehemsföräldrarna.

I vissa fall kan både vårdnadsöverflytt och adoption vara aktuellt för ett familjehem.

När placerade barn blir myndiga

Biståndsbeslut gällande placering enligt SoL upphör formellt när barnet fyller 18 år. Detta gäller även vid vård enligt 1 § andra stycket och 2 § LVU, så kallade miljöfall. Gruppen unga som lämnar vården för att etablera sig i vuxenlivet på egen hand har i olika sammanhang uppmärksammats som en sårbar grupp.

När den unge fyllt 18 år är det han/hon själv som vid behov ansöker om fortsatt bistånd enligt SoL i form av boende/placering i familjehemmet. Bistånd beviljas så länge den unge går i gymnasiet. Ett nytt biståndsbeslut måste fattas och en ny vårdplan upprättas. Den särskilda tillsynen över vården enligt 6 kap. 7 § SoL faller bort när vården övergår till vuxenplacering. Socialtjänstens skyldighet att följa familjehemsvården enligt 6 kap. 1 § SoL gäller även efter det att placeringen övergått till en vuxenplacering. Placeringskommunen fortsätter att ha ansvaret för den unge.

Vad gäller vård enligt 1 § andra stycket och 3 § LVU, så kallade beteendefall, upphör vården inte nödvändigtvis då den unge fyller 18 år. Vård enligt detta lagrum pågår så länge behov föreligger, dock längst tills dess att den unge fyllt 21 år.

Förberedelse för utslussning från familjehemmet ska påbörjas i god tid i samverkan med berörda myndigheter och verksamheter. Under en övergångsperiod från familjehemmet tills det att den unge kan klara sig själv, behövs insatser från den placerande socialtjänstens sida. Det kan röra sig om såväl personligt stöd, hemutrustning eller ekonomiskt bistånd i avvaktan på inkomster eller studiemedel.

Om den unge efter avslutade gymnasiestudier bor kvar i (familje)hemmet trots att grund för placering inte längre föreligger ska socialtjänsten vara behjälplig i kontakt med socialtjänsten på orten där den unge bor. I dessa fall kan den unge behöva hjälp med kostnader för hyresdel och uppehälle.

Vårdnadsöverflytt

Socialnämnden är skyldig att särskilt överväga om det finns skäl att flytta över vårdnaden till familjehemsföräldrarna när barnet varit placerat i samma familjehem i två år. Därefter ska frågan övervägas årligen. (6 kap 8b§ SoL samt 13c§ LVU.)

För vissa barn kan det bli aktuellt att överväga vårdnadsöverflyttning i ett tidigare skede än efter två års placeringstid.

När familjehemsföräldrarna blir barnets nya vårdnadshavare upphör familjehemsplaceringen. Det innebär att nämndens ansvar att noga följa vården av barnet liksom kravet på att överväga respektive ompröva vården bortfaller.

De särskilt förordnade vårdnadshavarna har inte någon försörjningsskyldighet för barnet till skillnad från barnets biologiska föräldrar. Om vården av ett barn har flyttats över till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare som barnet tidigare varit familjehemsplacerad hos, får kommunen fortsätta att betala dessa vårdnadshavare skälig ersättning. De nya vårdnadshavarna har dock rätt till underhållsbidrag, underhållsstöd, barnbidrag och eventuell barnpension. Detta görs i enlighet med SKR:s riktlinjer. Ersättning efter att barnet fyllt 18 år bör följa föräldrabalkens regler. Om den unge går i skola eller återupptar skolgången efter 18 år gäller avtalet tills dess den unge slutat skolan, dock längst till dess den unge fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

Båda föräldrarna är fortsatt underhållsskyldiga även om vården har överflyttats till andra personer. Barnet ska ha rätt till umgänge med en förälder som det inte bor tillsammans med. Barnets föräldrar har ett gemensamt ansvar för att barnets behov av umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med så långt möjligt tillgodoses. Särskilt förordnade vårdnadshavare har ett motsvarande ansvar.

Vid en överflyttning av vården ska socialnämnden ge särskilt förordnade vårdnadshavare råd och stöd. Råd och stöd ska ges av socialnämnden i den kommun som beslutat om familjehemsplaceringen om särskilt förordnade vårdnadshavare begär det. Insatser som är riktade till det enskilda barnet ska vanligtvis, enligt reglerna om ansvarig kommun, ges i den kommun där barnet är bosatt.

7. Placeringskostnader

Vid placering på särskilt ungdomshem genom Statens institutionsstyrelse, SiS, betalar placerande kommun en vårdavgift per dygn enligt gällande föreskrifter. Vid placering på HVB, skyddat boende eller stödboende betalas en dygnskostnad. Placeringar ska företrädesvis göras i verksamhet med ramavtal.

Familjehem ersätts genom arvode och omkostnadsersättning.

Grundutrustning

Socialtjänsten ansvarar för att de som placeras utanför hemmet är utrustade med de kläder som behövs för den närmaste årstiden. I första hand ska föräldrarna stå för att barnen är utrustade. Därför ska det kollas upp vad barnet har hemma och om föräldrarna har möjlighet att stå för eventuella klädinköp. Vad som ska köpas beror på hur ett visst barns behov ser ut, vad barnet redan har och hur länge placeringen förväntas pågå. Inför placering sommartid beviljas max 7 % av basbeloppet, inför placering på vintern beviljas max 9 % av basbeloppet.

Extra utrustning

Vid bedömning av extra utrustning till placerade barn bör utgångspunkten vara att det ligger inom vad en normalinkomsttagare kan ha råd med. I det fall barnet har egna tillgångar, till exempel pengar på ett spärrat konto, ska överförmyndaren kontaktas för att få pengar till den extra utrustning som barnet behöver. Synhjälpmedel och synundersökning bekostas i sin helhet. Försäkringar ska utnyttjas om glasögon har gått sönder genom olycka. Det är rimligt att ett barn behöver tre cyklar under uppväxten (två barncyklar och en vuxencykel). Max 15 % av basbeloppet beviljas totalt för samtliga tre cyklar.

Barn i HVB och stödboende bör ha utrustning utifrån sina behov, som regel bör HVB och stödboende hålla med den utrustning som krävs för innehållet i vården. För semesterresor kan max 10 % av basbeloppet/år beviljas. I avgift för HVB och stödboende ingår de aktiviteter som görs utifrån vårdens innehåll. Utlägg för fritidsaktiviteter ingår i grundkostnaden. Om barnet har dyrare fritidsaktiviteter (golf, ridning, ishockey etc.) och om dessa bedöms vara adekvata, kan utbetalning göras utifrån rimlighet och med max 10 % av basbeloppet/år. Detta gäller även barn i HVB och stödboende.

Pass: Vid behov kan ersättning utgå med max 1 % av basbeloppet. Observera att vårdnadshavarna i regel behöver medverka i passansökan. Det finns en viss möjlighet att utfärda pass utan vårdnadshavares samtycke om det bedöms finnas särskilda skäl. Polismyndigheten inhämtar i sådana fall ett yttrande från socialnämnden och gör därefter en självständig bedömning (7§ 1 st Passlagen). LVU gäller inte utanför Sverige.

Ersättningar till familjehem

Ersättningar (arvode och omkostnad) till familjehem ska utgå från SKR:s (Sveriges kommuner och regioner) rekommendationer oavsett lagrum för placeringen.

Arvode

En familjehemsförälder ska fungera som förälder i vardagssituationer, delta vid föräldramöten, utvecklingssamtal i förskola och skola, besök hos tandläkare och läkare. Familjehem förbinder sig att ta emot företrädare för socialnämnden, delta i familjehemsutbildning och handledning samt samarbeta med biologiska föräldrar. Arvodet beräknas utifrån detta.

Familjehem kompenseras för familjehems-utbildningen, vilket regleras i avtalet.

Individuell bedömning av arvodet görs utifrån arbetsinsatsen i uppdraget, vilket kan förändras under uppdraget. Arvodena för familjehem baseras på SKR:s årliga rekommendationer och följer löneutvecklingen i vårddyrken, till exempel vårdare. Arvodet omräknas som regel varje år from den 1 januari.

Barn som placeras i familjehem har ofta sociala problem, funktionsnedsättning eller andra påtagliga vårdbehov av varierande omfattning. SKR:s rekommendationer har tagit hänsyn till detta.

Omkostnader

Omkostnadsersättningen är till för att täcka de merkostnader som familjehemmet får när det tar emot barnet i sin familj. Ersättningen utgörs dels av en åldersfördelad schablon, grundkostnad, dels av tilläggskostnader, som beräknas individuellt efter det placerade barnets speciella behov. Konsumentverkets beräkningar av kostnader för olika hushåll och för barn i olika åldrar har beaktats vid beräkningen av omkostnadsersättningens storlek.

Tilläggskostnader

Barnets individuella behov kan medföra utgifter utöver grundkostnaden, till exempel umgängesresor till föräldrar eller andra närstående, barnomsorgsavgift, specialkost och eventuella avgifter för färdtjänst.

Barn i familjehemsvård omfattas av samma högkostnadsskydd för läkarvård och medicin som familjens övriga barn. Kostnader som är regelbundet återkommande schabloniseras och betalas som en fast tilläggskostnad per månad medan andra kostnader som uppkommer mer sällan prövas när det är aktuellt. Läkarvård och medicin: Vid utlägg för medicin och läkarvård vid en intensiv sjukdomsperiod kan ersättning ges efter individuell prövning. Den flesta mediciner för barn är gratis idag.

Basutrustning i familjehem

Familjehemmet behöver eventuellt utrusta det rum som barnet ska bo i. Barnet behöver utrustning för att sova, förvara kläder, leksaker med mera. Skolbarn behöver även plats för läsläsning. Barn 0-12 månader: Max 22 % av basbeloppet: Skötbord, bilbarnstol, säng med utrustning, ligg-/sittvagn, barnstol till matbord, byrå, lampa, leksaker, matta med mera. Datum 2020-08-26 Reviderad Klicka här för att ange datum. 20/SAN/225 Sida 16(16) Barn 1-3 år: Max 20 % av basbeloppet: Bilbarnstol, säng med utrustning, ligg- /sittvagn, barnstol till matbord, byrå, lampa, leksaker, matta med mera. Barn 4-6 år: Max 15 % av basbeloppet: Bilkudde, säng med utrustning, eventuellt barnstol till matbord, eventuellt skrivbord, byrå, lampa, leksaker, matta med mera. Barn 7-12 år: Max 14 % av basbeloppet: Bilkudde, säng med utrustning, skrivbord och skrivbordsstol, byrå, lampa, leksaker, matta med mera. Tonåring 13-19 år: Max 13 % av basbeloppet: Säng med utrustning, skrivbord och skrivbordsstol, byrå, lampa, eventuellt leksaker, matta med mera. Den framtida kompletteringen av utrustningen ska finansieras inom ramen för den löpande omkostnadsersättningen. Den utrustning barnet fått är barnets och följer med barnet vid eventuella flytt

Omständigheter som kan reducera arvodet och omkostnadsersättningen

Det placerade barnet kan ha stort behov av tillsyn och vård till följd av t.ex. funktionshinder, sjukdom eller beteendestörningar. Detta kan medföra att familjehemmet behöver avlastning i vården och kan vara en förutsättning för att familjehemsvården ska kunna genomföras. I SKR:s rekommendationer har hänsyn tagits till att alla barn kan drabbas av tillfälliga sjukdomar och behöva ha en vuxen hemma hos sig. Familjehemmets inkomstbortfall kompenseras då via tillfällig föräldrapenning.

Den placerande socialnämnden ansvarar för att familjehemmet får det stöd och den hjälp de behöver (6 kap. 7 § SoL).

Vilken typ av avlastning som vid behov ska väljas, och omfattning, bedöms efter omständigheterna i det enskilda fallet. Här är det av största vikt att först och främst se till vilka resurser som finns i barnets naturliga nätverk samt om avlastning kan ske genom att barnet får plats i förskola eller inom skolbarnomsorgen. I vissa fall är det lämpligare att regelbunden avlastning sker genom att barnet vistas på annan plats till exempel i en annan familj eller i ett s.k. korttidshem.

Kostnaderna för sådana insatser, oavsett i vilken form de ges, betalas av den placerande nämnden som också beslutat om insatsen. Reducering av ersättningarna till familjehemmet kan göras bli aktuellt utifrån hur barnets frånvaro påverkar familjehemmets kostnader och arbetsinsats.

Kompensation för inkomstbortfall

Kompensation för inkomstbortfall (inkl. semesterersättning) blir aktuell när familjehemsföräldrarna förvärvsarbetar och någon av dem behöver vara tjänstledig under en tidsbegränsad period för att vara hemma med barnet. Det är rimligt under en inskolningsperiod vid alla placeringar. Detta ska överenskommas i förväg. Perioden kan förlängas vid särskilda skäl. För samma tid utbetalas arvudet som är beräknat utifrån barnets behov. Med hänsyn till det placerade barnets behov, kan socialtjänsten begära att en vuxen ska finnas hemma under en längre tidsbegränsad period, som kan förlängas vid behov. Det är aktuellt vid till exempel spädbarnsplaceringar. Om ett barn har Datum 2020-08-26 Reviderad Klicka här för att ange datum. 20/SAN/225 Sida 15(16) så stora omvårdnadsbehov att det krävs en vuxen hemma på heltid söker socialtjänsten ett familjehem som väljer att vara familjehem på heltid, kanske som alternativ till förvärvsarbete. I sådant fall att det inte finns någon förvärvsinkomst att kompensera för. Arvudet bestäms utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Försäkringar

I de fall det familjehemsplacerade barnet skadar något i familjehemmet, ska familjehemmets hemförsäkring användas i första hand. Familjehemmet bör anmäla skadan till socialnämnden så fort som möjligt och diskussion får föras om socialnämnden ska ansvara för kostnaden för självrisk. Utgångspunkten är att familjehemmet själva ansvarar för kostnaden för självrisk. I de fall besökande till det placerade barnet skadar något i familjehemmet, ansvarar socialnämnden inte för detta.

